

TRUMP DÖNEMİ TİCARET SAVAşLARINDA TÜRK DEMİR ÇELİK SEKTÖRÜ İHRACATININ POLİTİK EKONOMİSİ

*Zelha ALTINKAYA

**Metin ALTIN

Öz

ABD'nin dış ticaret politikasında yapılan değişiklikler, geniş bir alanda birçok ülkeyi etkilemektedir. Bu nedenle, ABD, dünyadaki en önemli ithalatçı ülke olarak, dış ticaret politikasında korumacı önlemlere başvurduğunda, ABD'ye ihracat yapan birçok ülkenin dış ticaretinde de değişiklikler olmaktadır. Bu alışmada ABD'nin başlattığı ticaret savaşları ve özellikle son ABD başkanlarından Trump'ın 2018 yılında başlattığı ticaret savaşının Türkiye demir, elik ve alüminyum sektörleri üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Bu çalışmada, tarihi vaka analizi ve istatistiki veri analizi yöntemi uygulanmıştır. ABD'nin dış ticaret geçmişinde almış olduğu korumacı önlemler, bu kapsamda analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, Trump döneminde, siyasi gerekçelerle Türkiye'nin ABD'ye ihraç ettiği demir elik ürünlerinden alınan gümrük vergisi iki kez artırılmış, Türkiye'nin yaptığı misillemeler sonucunda ikinci gümrük vergisi artışı geri alınmıştır. Bu şartlar altında, Türkiye'nin ABD'ye ihraç ettiği demir elik ürünlerine aynı yılda yapılan iki gümrük vergisi artışı, Türkiye'nin ihracatını kısa vadede düşürmüştür. Ancak, sonraki yıllarda, Türkiye'nin demir, elik alüminyum ihracatında kayıpların göreceli olarak telafi edildiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Korumacılık, Ticaret Savaşları, ABD, Türkiye, Politik Ekonomi

THE POLITICAL ECONOMY OF TURKISH IRON AND STEEL INDUSTRY EXPORTS UNDER THE TRADE WARS POLICIES OF TRUMP PERIOD

Abstract

The changes made in the foreign trade policy of the US affect many countries in a wide area. Therefore, when the USA, as the most important importing country in the world, resorts to protective measures in its foreign trade policy, there are changes in the foreign trade of many countries exporting to the USA. This study aims to analyze the effects of the trade wars started by the USA, and especially the Turkish iron, steel and aluminum sectors of the last US president Trump's trade war started in 2018 were evaluated. In this study, historical case analysis and statistical data analysis methods were applied. The protectionist measures taken by the USA in its foreign trade history are analyzed in this context. During the Trump era, the customs duty on iron and steel products exported by Turkey to the USA was increased twice due to political reasons. With Turkey's retaliation, the second customs duty increase was withdrawn. Two customs tariff increases in the same year on iron and steel products exported by Turkey to the USA reduced Turkey's exports in the short term, however, Turkey relatively compensated for its losses in the following years.

Keywords: Protectionism, Trade Wars, USA, Türkiye, Political Economy

*Doç. Dr., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, zelha.altinkaya@yalova.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6964-7182

** Doktora Adayı, Yalova Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, m-altin@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-0178-6581

Cite as/ Atıf: Altinkaya, Z., Altın, M. (2023). Trump dönemi ticaret savaşlarında Türk demir elik sektörü ihracatının politik ekonomisi. *Bariş Araştırmaları ve çatışma özümleri Dergisi*, 11(1), 85-119.

Received/Geliş: 17.8.2022

Accepted/Kabul: 8.1.2023

Giriş

Uluslararası ticaret, bazı yıllarda korumacı politikaların, bazı yıllarda ise serbest dış ticaret politikalarının yaygın olduğu, ama çoğu zaman stratejik ticaret politikası gereği, belirli ürün gruplarında serbest ticaret, belirli ürün gruplarında da korumacı politikaların uygulandığı bir alan olarak değerlendirilebilir. Smith (1776), Ricardo (1835), Heckscher Ohlin (1935), Stolper-Samuelson (1941), Krugman (1979), Dixit (1974), Helpman (1979), gerek klasik ticaret teorilerinde gerekse yeni ticaret teorilerinde serbest ticaretin ülkelerin refah seviyesini artıracaklarını iddia etseler de uygulamada her ülkenin kendi önceliklerini dikkate alarak bir dış ticaret politikası takip ettiği gözlemlenir. Bu nedenle de ülkenin özgün koşulları farklı olduğundan izledikleri politikalar da farklıdır. İlk sanayileşen ülke olarak İngiltere, korumacılık politikalarına da ilk başvuran ülkedir. Önce İngiltere, ardından Fransa ve diğer Avrupa ülkeleri, dış ticareti kısıtlayıcı önlemler alarak hem kendi üreticilerini dış rekabete karşı korumuşlar hem de bütçelerine yeni bir gelir kalemi eklemişlerdir. İngiltere korumacı dış ticaret politikalarını, bazen askeri, bazen diplomatik bazen de karşılıklı ticaret anlaşmaları ile yürütüyordu (O'brien and Pigman, 1992: 92). İngiltere'nin 17. yüzyıl başlarında Hollanda'ya karşı başlatmış olduğu korumacı dış ticaret politikası, zamanla genişlemiş ve Fransa ile 1860 yılında imzalanan Cobden Chevalier Antlaşması'nın yürürlüğe girmesine kadar bu süreç devam etmiştir. Bu antlaşmadan sonra ise 1929 yılında yaşanan büyük buhrana kadar İngiltere'de korumacılık gözden düşmüştür.

Dünya genelinde ise 1500'lü yıllarda toplam dünya üretimin en fazla %5'i dış ticarete konu olmaktadır. 1850'lerden sonra bazı düşüşler olmasına rağmen dünya ticareti artmış ve 1913 yılında dış ticaretin toplam üretim içindeki payı %11,9'a kadar çıkmıştır (Özay, 2013:25). Ancak, 1914'te başlayan Birinci Dünya Savaşı ile ardından gelen İkinci Dünya Savaşı dönemlerinde, dünya ticaret hacimlerinde gerileme olsa da dünya ticaret hacmi gelişen teknoloji sayesinde hızla artmış ve günümüzde küreselleşme olarak adlandırılan olgu ile adeta devlet sınırlarının silik olduğu bir ekonomik düzen içine girilmiştir. Zamanla artan bu dış ticaret hacmi, ülkeler üzerinde farklı etkiler yaratmış ve ülkeden ülkeye değişen dış ticaret politikaları uygulanmaya başlanmıştır.

Ülkenin dış ticaret, yansıtan korumacılık ve serbest dış ticaret politikalar ülkelerin ihtiyaçlarına göre belirlenip yürürlüğe konulmaktadır. Dünyada ürün üretiminin arttığı, ekonomilerin büyüdüğü dönemlerde serbest dış ticaret politikası ön plana çıkarılan, kıtlık savaş ve ekonomik buhran gibi dönemlerde ülkeler kendi ekonomilerini korumak adına korumacı politikalara başvurmuşlardır.

Ülkelerin kendi egemenliklerine dayanarak uyguladıkları yüksek gümrük vergilerini düşürmek ve uluslararası ticareti geliştirmek üzere, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD'nin öncülüğünde Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (General Agreement on Tariffs and Trade) (GATT) imzalanmıştır. Bu anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra dünyada gümrük tarifelerini düşürmek için GATT turları düzenlenmiştir

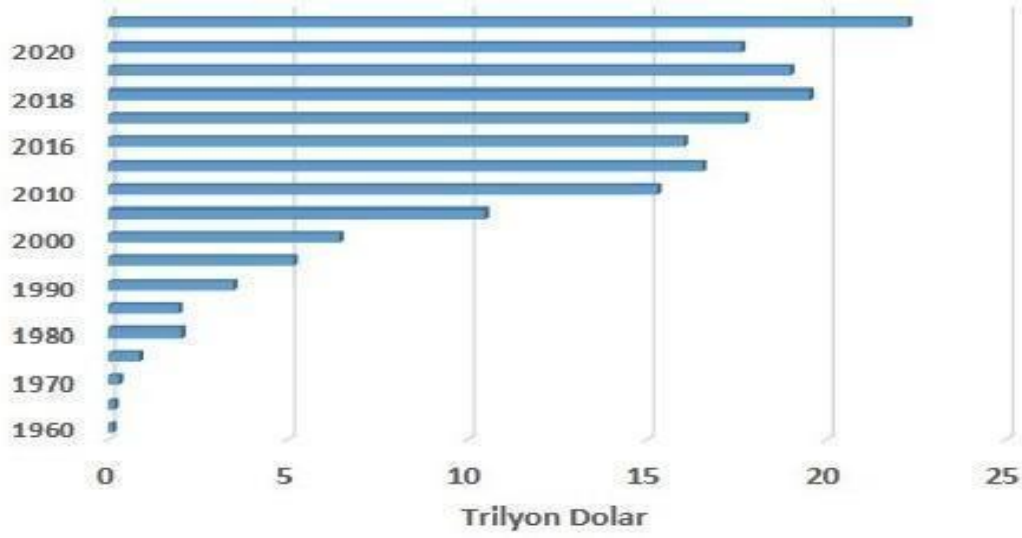
Tablo 1: GATT Gümrük Vergisi İndirimleri

GATT Konferansı	İndirilen Tarifelerin Ortalaması	Bütün Tarifelerin Ortalaması	Kalan Tarifelerin 1930'a Oranları
GATT Öncesi 1934-1947	44.0	33.2	66.8
Cenevre 1947	35.0	21.1	52.7
Annecy 1949	35.0	1.9	51.7
Torquay 1951	26.0	3	50.1
Cenevre 1956	15.6	3.5	48.9
Dillon 1967	12.0	2.4	47.7
Kennedy 1967	54.5	36.0	30.5
Tokyo 1979	35.0	29.6	21.2

Kaynak: Baldwin, 2008

Dünyada dış ticaret hacmi, küreselleşmenin arttığı, 1980 sonrasında daha çok olmak üzere, dış ticaret hacmi, 1960'ta 1 trilyon ABD \$ değerindeyken, Covid 19 pandemisi nedeni ile yaşanan gerilemeye karşı, 2020 yılında, toplam dış ticaret hacmi, 20 trilyon ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. 2022 yılında ise dünya mal dış ticareti ise 25 trilyon ABD \$, hizmet ihracatı ise, (2021'e göre) %15 artışla 7 trilyon ABD \$, dünya toplam ticaret hacmi 32 trilyon ABD \$ düzeyindedir.

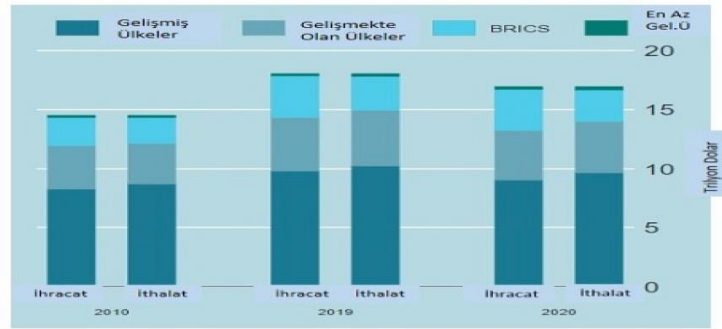
Grafik 1: Dünya Dış Ticaret Hacmi (1960-2020) Trilyon ABD Doları

Kaynak: UNCTAD; 2022 https://unctad.org/system/files/official-document/ditcinf2022d4_en.pdf

Grafik 2, 2010-2020 yılları arasındaki dünya toplam dış ticaret hacmindeki değişimi göstermektedir. Grafik 2, aynı zamanda gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkeler ve BRICS ülkelerin payları da yer almaktadır.

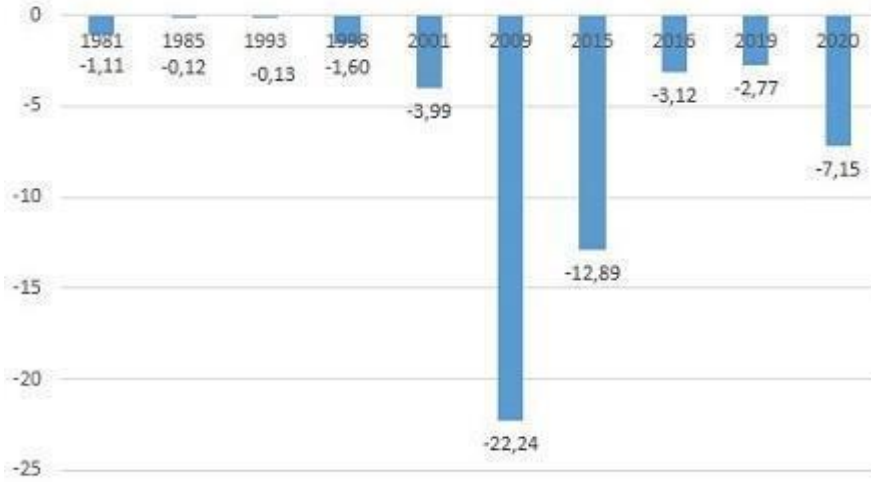
Grafik 2: Dünya Toplam Dış Ticareti Hacmi

Kaynak: UNCTAD, 2022

Ekonomik bunalımların en önemli göstergelerinden biridir. 1981, 1985, 1993, 1998, 2001, 2009 krizlerinde dünya ticaret hacmindeki en sert düşüşler gözlenmiştir (Grafik 3).

Grafik 3: Ekonomik Bunalımları ve Dünya Ticaret Hacmi (1981-2020)

Kaynak: UNCTAD, 2022

Serbest uluslararası ticaretini kısıtlayan, en önemli uluslararası ticaret politikaları araçlarının başında, tarifeler, kotalar, içerik, bürokratik prosedürler, mülkiyet kısıtlaması, ticaretin faydalarının yönünü değiştiren, sübvansiyonlar gelmektedir (Dış Ticaret Örgütü (DTÖ), 2022). Ancak, ticaret savaşı söz konusu olduğunda, bu araçlara, döviz kuru savaşları da eklenmektedir. Ticaret savaşı, belirli ekonomik hedeflere ulaşmak üzere, iki devletin birbirinden mal ve hizmet ithalatını etkilemek için, olağandışı kısıtlayıcı önlemlerin kullandığı uluslararası ekonomik çatışmalardır (Liang and Ding, 2020:6). Devletlerin karşı ülkelerdeki hedefledikleri sektörlerdeki mal ve hizmet akışı üzerindeki yaptıkları ekonomik kısıtlamalar olarak da ifade edilmektedir (Conybeare, 1985).

Tablo 2: Dış Ticarete Korumacı Politika Araçları

Müdahale	İçerik	Uygulamada Etkileri
Tarifeler	İthal Ürünlere Uygulanan Vergi	Artan İthalatçı Maliyeti
Kotalar	İthal Ürünlere Miktar Sınırlaması	İlk İthalatçılara Alıcıların Maliyetleri Yükselir
Yerel İçerik Kullanma	Üretimde Yerel Kaynak Kullanma	İthalatçıların ve Alıcıların Maliyetleri Yükselir
Teknik Düzenlemeler	Sağlık Güvenlik, gibi neden	Ürünlerin ithalinin pahalılaşması, gecikmesi

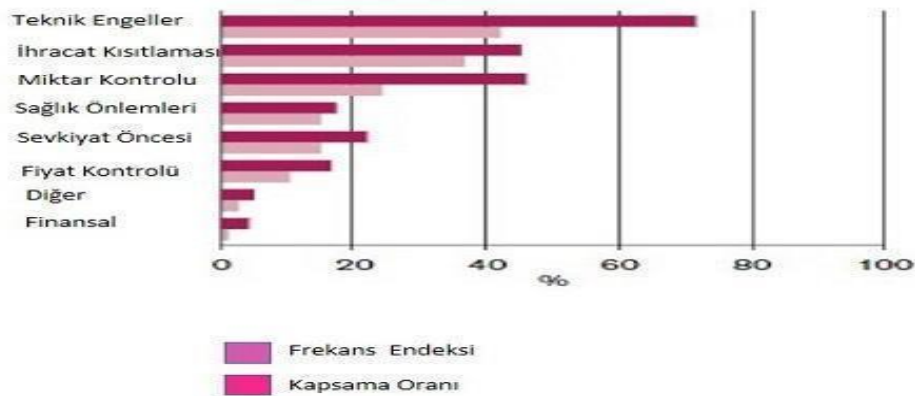
Bürokratik Düzenlemeler	İthalatçılara ticareti engelleyen prosedürler	İthalatçıların
DYY ve Mülkiyet Kısıtlaması	Yabancılara belirli sektörlerde yatırım kısıtlaması	Daha az yabancı sermaye yatırımı
Sübvansiyonlar	Bir firmanın sürdürülebilirliği için Verilen Yardımlar	Yardım Alanların Ayakta Kalması Alamayanların Kapanması
Telafi Edici Vergiler	Karşı ülkenin Sübvansiyonları Karşı	Sübvansiyonların neden olduğu haksızlığı giderir
Anti dumping	Damping uygulayan Ükelere Karşı	Normalin altındaki fiyatları düşürür

Kaynak: DTÖ, 2022

Ülkelerin bağımsızlıkları gereği ithal edilen ürünlerden alınan vergiler tarifeler en çok uygulanan politika aracı iken, küreselleşme ve DTÖ'de alınan kararlarla tarife dışı engeller (TDE) en çok uygulanan politika aracı haline gelmiştir. Tarife dışı engeller, ürünlerin, hizmetlerin ve üretim faktörlerinin ticaretini etkileyen ve bozan tarifeleri dışındaki heterojen politika müdahaleleridir (Beghin,2006:1). Tarife dışı engeller dış ticareti kısıtlayıcı bir etkiye sahip olan, herhangi bir ticaret politikası aracı olabilir. Bunların dışında özellikle 1974 Bretton Woods sisteminin çökmesinden sonra, uygulamaya başlanan yeni parasal düzende, serbest döviz kuru politikaları en önemli politikalar olmuştur.

21. yüzyılda, tüm dünyada en çok uygulanan ticaret kısıtlayıcı araçlar, teknik engeller, sağlık önlemleri, fiyat kontrolleri ve doğrudan ihracat kısıtlamalarıdır (Grafik 4).

Grafik 4: Dünya Ekonomisinde Ticareti Kısıtlayıcı Araçlar

Kaynak: DTÖ, 2022

21. yüzyılda, uygulanan korumacılık politikalarının arka planını anlamak adına korumacılığın dünyada etkin olduğu dönemler gözden geçirileceği gibi, bu çalışma özelinde, ABD'nin başlattığı ticaret savaşları ve özellikle son ABD başkanlarından Trump'ın 2018 yılında başlattığı ticaret savaşının Türkiye demir, çelik ve alüminyum sektörleri üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. İzleyen ilk bölümde, 21. yüzyılda, ABD'de uygulanan dış ticaret politikalarındaki korumacılık etkileri ile, ABD'nin daha önce ticaret savaşı politikası uygulanıp uygulanmadığı sorgulanacaktır. İkinci bölümde ise ticaret savaşları sonrasındaki Türkiye demir çelik sanayinin durumu analiz edilecektir.

1. ABD Korumacı Dış Ticaret Politikaları ve Ticaret Savaşları

20. yüzyıl başlarından itibaren dünyanın en büyük ekonomisi durumuna gelen ABD'nin dış ticaret politikaları, yalnızca ekonomik çıkarları yükseltmek için değil aynı zamanda küresel liderliğini pekiştirmek için etkin olarak kullanılmıştır. 1922 Fordney Mccumber ve 1930 Hawley-Smooth Tarife Yasaları, gümrük tarifelerini %26 oranında artırarak, hem 1929 büyük bunalımına girerken, hem de İkinci Dünya Savaşı öncesinde, ABD ekonomisini, korumak için atılmış adımlardır. Uzun süren ekonomik kriz, 1933 yılından sonra etkisini azaltmaya başlamış, ancak ABD öncülük ettiği tarife artışlarında geri adım atmamış, tarifelerin yükselmesi, tarife dışı engellerle yürüttüğü dış ticareti daraltma politikaları uzun süre geçerliliğini korumuştur (Allen, 1953). Tablo 3'te 1897 tarihinden itibaren ABD'de uygulanan tarife oranları verilmiştir.

Tablo 3: ABD'nin Uyguladığı Korumacı Tarife Oranları

Yıllar	Tarife Adı	Tarife Oranı %	Yıllar	İlgili GATT Müzakereleri	Tarife % Ortalama
1897*	Dingley Tarifesi	47.48	1934-1947**	GATT Öncesi	44
1909*	Payne Aldrich	41.38	1947**	Cenevre	35
1913*	Underwood	26.66	1949**	Annecy	35
1922*	Fordney McCumber	37.87	1951**	Torquay	26

1930*	Smoot Hawley	555.32	1956**	Cenevre	15.6
1934*	RTAA	46.70	1962**	Kennedy	12
1939*	RTAA	37.30	1967**	Tokyo	54.5

Kaynak: Schwob, 2009; DTÖ, 2022; **Baldwin, 2008: 7

ABD’de uygulanan, gümrük vergilerinin oranlarının düşüşte olduğunu göstermektedir. Ancak, 1946’dan itibaren etkili olan GATT, 1994 yılı DTÖ’nün gümrük tarifelerinin indirilmesi ve uyumlaştırılması süreçlerindeki ve nihayet günümüzdeki gümrük vergi oranları ile karşılaştırıldığında çok yüksek olduğu aşıkardır. Irwin (2019) ABD Dış Ticaret Politikalarını hedefledikleri amaç yönü ile 3 döneme ayrılmaktadır.

Tablo 4: ABD Ticaret Politikasının Üç Dönemi

Dönem	Ticaret Politikası
1834-1860	Gelir elde etme
1861-1933	Kısıtlama
1934-1993	Karşılıklılık

Kaynak: Irwin, 2019: 14.

İhracat vergileri, ihracat sübvansiyonları, ithalat vergileri ve ithalat sübvansiyonları, en önemli dış ticaret politika araçları olmuştur. ABD bazı istisnalar hariç, ithalatı artırmak amacıyla devlet yardımı yapmamaktadır.

2. 21. Yüzyılda ABD Dış Ticaret Politikalarında Korumacılık ve Ticaret Savaşları

ABD’nin kurucuları arasında yer alan, ülkenin dış ticaret politikasını korumacılık üzerine inşa eden Alexander Hamilton, hazırlanmasında önemli görevler üstlendiği gümrük tarifesi ABD’nin kuruluşunun hemen sonrasında yürürlüğe girmiştir. ABD’de gümrük vergisi oranları, 1823-1824 döneminde, %43.4; 1829-1831 döneminde %50.8; 1829-1831 döneminde %50.8; 1914-1927 arasında %14; 1978-1982 döneminde ise %3.3 olmuştur (Bairoch, 1995). ABD, kuruluş döneminden İkinci Dünya Savaşı’na

kadar sanayisini dış rekabete karşı korumaya dayalı bir dış ticaret politikası izlemiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ise gelişen ve üretkenliği artan ekonomisi ile serbest dış ticaretin en önemli savunucusu konumuna gelmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'na kadar kesintili olsa da devam eden ABD'nin korumacı dış ticaret politikası, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra serbest dış ticarete dönmüştür ve korumacılık 2008 yılındaki finansal kriz ile birlikte özellikle yeni korumacılık akımının en önemli araç olan tarife dış engellerle tekrar gündeme gelmeye başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında serbest dış ticaret politikasının bayraktarlığını yapan ABD, bu politika yardımıyla dünyada ekonomik hegemonyasını pekiştirmiştir. İmalat ve hizmet sektörleri başta olmak üzere birçok sektörde dünya ticaretinde başı çekmiştir. Özellikle neo liberal politikaların yükselişe geçtiği 1980'li yıllarda ise söz konusu politikasını pekiştirmiştir. ABD'de Reagan ile başlayan bu dönemde bir taraftan neoliberal politikalar izlenirken ve gelişmekte olan ülkelere tavsiye edilirken, bir taraftan Japonya'ya karşı tarihin ilk ve önemli ticari kısıtlaması uygulanmıştır. Devam eden bölümlerde, 1980-2020 yılları arasında uygulanan ticaret kısıtlamaları ve savaşları ele alınmaktadır.

2.1. Reagan Dönemi (1980-1988)

Neoliberal politikalarının, ABD ekonomisindeki yansımalarından biri de otomobil piyasasında olmuştur. Ancak, bu genel dünya ekonomisindeki sarsıntıların etkisinin yanında, Japonya'dan ithal edilen otomobillerin ABD otomobil piyasasının satış ve üretimini azaltmasından sonra, Reagan hükümeti Japonya'yı gönüllü ihracat kısıtlamasına yöneltmek zorunda bırakmıştır. Serbest piyasa ekonomisindeki korumacı politikalarından birini uygulamış ve otomobil piyasasını girdiği bunalımdan kurtarmıştır (Krugman et al, 2022; Gerber, 2017; Deardorff,1989; Fesatta, 1984).

2.2. H. W. Bush Dönemi (1989-1992)

1980'lerde, ABD komünizme karşı savaşta, serbest ticaret, terörle mücadelede farklı etkili araçlar kullanmıştır. Aslında, bazı analistler, ABD'nin uyguladığı ticaret politikalarını da bu politikalar arasında değerlendirir. H. W. Bush yönetimi, Reagan döneminde çıkan yasayı uygulamakla göreve başlamıştır. H. W. Bush'un iktidara geldiği dönemde uyguladığı ticaret politikasının şöyle tanımlanmaktadır:

- (1) Bush ABD ticaret yasalarının, “çelik” te dış ticaretinin yönetiminde, Uluslararası Ticaret Komisyonu'nun rolü daha serbest şartlarda, bir emniyet valfi olarak belirlenmiştir.
- (2) Ticareti Geliştirme Müzakere Otoritesi (TPA), daha serbest ticaret için müzakere aracı,
- (3) Dünya Ticaret Örgütü (WTO) Doha Geliştirme Turu'nun başlatılması ve
- (4) Bush Yönetimleri fikri mülkiyet hakları (IPR) korumasına olarak tanımlanmaktadır. Serbest ticaret her zaman iç ve dış çıkarlar arasında dengeleyici bir aktör olacaktır; giderek artan açık ticaret şehirlerinin Soğuk Savaş'ın kazanılmasına yardımcı olmuş, aynı zamanda Dünya Savaşı'na karşı Savaş'a da yardımcı olacağı her zaman kabul edilmelidir.

1988 tarihli yeni Omnibus Ticaret ve Rekabet Edebilirlik Yasası, yalnızca 1990'da tamamlanması planlanan Uruguay Turu'nu harekete geçirmekle kalmayıp, Mayıs 1989'un sonuna kadar, Süper 301 kapsamında belirli ülkeleri genel ticaret suçluları olarak adlandırılmıştır. Bu tepki, çoğunlukla ustaca bir dengeleme olarak yorumlanmaktadır. Tayvan ve Kore, Super 301 tanımından kaçınmak için önemli ticari tavizler vermeye teşvik edilmiştir. Japonya ise “öncelikli yabancı ülke” olarak adlandırılmıştır. Brezilya ve Hindistan, özellikle de ABD ihracat konularını hedef alarak, baskı yapıyordu. Daha geniş bir Japon ithalat direnci, ayrı bir müzakerede - Yapısal Engeller Girişimi- olarak ele alınmıştır. Aynı zamanda, ülkenin ticaretle ilgili yapısal sorunlarına da odaklanmıştır. Çelik konusunda Bush, ihracatın uzatılmasını müzakere edip etmemeye karar vermek zorunda kalmıştır. Ticari kısıtlama anlaşmaları, bir Pensilvanya kampanyasının habercisi olarak değerlendirilmektedir. Bunun dışında, ABD ile Meksika arasında, Bush döneminde, 1982 tarihinde yasalaşan, Otobüs Regülasyon Reform Yasası (BRRA, 1982) başlayan ticaret savaşlarının yeni bir dönemi Obama döneminde yaşanmıştır. Bu yasa ile Meksika'dan gelen kamyonların ABD-Meksika sınırda dört bölgeye geçmesine izin verilmişken (Texas, California, New Mexico ve Arizona), bu ticaret bölgeleri 3 milden 30 mile çıkarılmış, Meksika'dan ticarete konu olan mallarını bu bölgede ABD kamyonlarına nakletmelerini istemişlerdir. Fesih Yasası (Interstate Commerce Commission Termination Act, (ICCTA),1995). ICCTA (1995), *ABD'nin belirli kapsamdaki yükümlülükleri ile tutarlı olmak şartı ile ticari bölgelerin ötesindeki Meksika taşıyıcı hareketlerine ilişkin moratoryumu kaldırması için yetki vermiştir*. Bir ticaret anlaşması ve ABD ulaştırma politikasını belirleyen yasa, ABD Başkanına kamyon taşımacılığını uygulamak için maksimum esnekliği sağlamaktadır. 1 Ocak 1994'te yürürlüğe giren,

Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA) üçlü bir anlaşma, ana hedefleri, ticaret engellerini ortadan kaldırmak, yatırım fırsatları ve malların sınır ötesi hareketlerini kolaylaştırmak ve taraflar arasında hizmet 15 NAFTA'nın 900 sayfalık kurallar ve yönetmelikler, üyelerin kamyon uzunluklarının standartlaştırılmasını isteyen hükümlerdir. Ağırlık, güvenlik ve sürücü ehliyeti gereksinimleri. NAFTA hizmet ticaretini ele alır ve Madde 1202 (Ulusal Muamele Maddesi) ile Madde 1203 (En Çok Kayrılan Ülke Maddesi) üyeyi gerektirir devletler, bir diğer üye devletten yabancı hizmet sağlayıcıları daha az tedavi etmemelidir. Başka bir üye devletten bir hizmet sağlayıcıdan daha avantajlıdır.

2.3. B. Clinton Dönemi (1993- 2000)

Demokratlar ile Cumhuriyetçiler ABD Kongresinin daha önce imzalanan anlaşmaların uygulanması konusunda zorlansalar da Clinton yönetimi iktidara geldiği dönemde, dış ticaretin daha da serbestleşmesi yönünde politikalar izlemiştir (Ashbee and Waddan, 2010). Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (North American Free Trade Area NAFTA, 1994), için, Reagan hükümeti zamanında çalışmalara başlanmış, Bush hükümeti zamanında müzakerelere açılmış, Clinton döneminde de senatodan geçmiştir. Clinton hükümeti, bu sayede, 1994 Uruguay Müzakerelerinde kabul edilen dış ticaretin serbestleşmesi süreçlerini de desteklemiştir.

Ancak, NAFTA, Kuzey Amerika'da Meksika, ABD ve Kanada arasındaki bir serbest ticaret anlaşması olmasına rağmen, bir 15 Aralık 1995'te Clinton, ABD sınırının belirlenen ticari bölgelerin ötesinde Meksikalı taşıyıcılara kapalı olan bir politika izleyeceklerini açıklamışlardır. Bir Beyaz Saray yetkilisi, *"İhtiyacımız olan tek şey büyük bir çevreci felaket veya bu Meksika kamyonlardan birinin okul otobüsüne çarpmasıdır. Eğer öyle olursa, NAFTA oldukça feci bir proje gibi"* görüneceğine iddia etmektedir. James P. Hoffa kararı memnuniyetle karşılayarak, *"Artık şirketler NAFTA'yı, işimizi elimizden almak ve sağlığımızı ve güvenliğimizi tehlikeye atmak için kullanmamıza izin verdi."* demektedir. Buna karşılık, Meksikalı yetkililer kararı kınamış ve tahkimi başlatmışlardır (Ashbee and Waddan, 2010).

ABD politika kararını istikrarlı biçimde uygulamış, 1995'ten 2001 yılına kadar, Meksika araçlarının, ABD ve Kanada pazarlarına karayolu ile ulaşımı engellenmiştir.

Ancak, 2002 yılında, ABD-Meksika kamyon taşımacılığı ilişkilerinde değişimler başlamıştır (Sheppard, 2002). Meksika'nın Kanada'ya olan ihracatında, belirlenen güzergahlar üzerinden, yirmi yedi bölgeden geçişe izin verilmiştir. Ancak, Biden hükümeti süresince, Meksikalı kamyon ve sürücülerinden, ABD güvenlik standartlarına uyulması istenmiştir. Ayrıca, Meksikalı kamyonların ABD'deki noktalar dışında hizmet verilmesi engellenmiştir.

NAFTA Anlaşmasının, *Sınır Ötesi Kamyon Taşımacılığı Projesi* (Meksika ile Pilot program) çerçevesinde, sadece yüz Meksika kamyonunun ABD'nin o sınır bölgesine girmesine izin verilmiştir. Tehlikeli olmayan uluslararası kargo olması şartı ile bir kez ABD'de yasalarda tanımlanan özelliklere sahip (ehliyetli, sigortalı ve İngilizce konuşabilen) ve bir yılda en fazla yüz Meksika kökenli şoförler tarafından, Meksika tarafından ihraç edilen ürünlerin taşınmasına izin verilmiştir. Bunun dışında, Meksika'dan ithalata izin verilmemiştir. ABD'nin güvenlik programlarının kapsamındaki bu proje, teknik ve bürokratik engelleme politikalarının önemli bir örneğini oluşturmaktadır. "Bu program," dönemin ABD Ulaştırma Bakanı Mary E. Peters tarafından, ticareti kolaylaştırıcı, aynı zamanda ABD yollarında güvenliği artıran bir proje olarak değerlendirilmektedir.

1993 baharında, başlangıçta serbest ticaret konusunda Cumhuriyetçi selefine göre daha şüpheli olan yeni Clinton yönetimi, Demokrat Parti'nin örgütlü emeğe, Güneyli imalatçılara ve insan hakları savunucularına ABD-Çin ticaretini frenleme sözü verdiği kampanyasına karşı; sadece bir yıl sonra 1994 yılında, ABD şirketleri, Çin devleti ihracata yönelik bir ekonomik modele taşıma arzusuyla hareket ederek, kritik dönemde ABD-Çin ticaretinin serbestleştirilmesi için lobi yapmak üzere harekete geçmiştir. Çin'in "vekaleten lobcilik" çabaları, Clinton yönetiminin 1994 yılında Çin ile serbest ticareti insan hakları temelinde sınırlayan, 1993 politikasını reddetmesine yol açmıştır. Başkan Bill Clinton'ın 1993-1994 yıllarında Çin ticaret politikasının tersine dönmesidir. Çin'in düşük tarifeler altında ABD pazarına erişimini insan hakları ilerlemesine bağlı hale getirerek serbestleştirme yeri, bir yıl sonra Clinton yönetimi, kongredeki Demokratların çoğunluğuyla birlikte, ABD-Çin ticaretindeki tüm insan hakları koşullarını kaldırdı. Dünya ticaretin küreselleşmesinin kökenlerinin ve

evriminin, merkez ve çevredeki aktörlerin birçok olumsal eylemini içerdiğini göstermektedir (Ho-fung, 2021).

2.4. George W. Bush Dönemi (2001-2008)

2000 yılında iktidara gelen, Cumhuriyetçi parti döneminde de parti lideri, George W. Bush, 2001 yılında çelik üreticilerini, yabancı şirketlerin uyguladığı dampainge karşı korumak için harekete geçmiştir. Bir önceki Clinton hükümeti ile benzer bir çizgi takip ederek, DTÖ'nün 2001 Doha Müzakerelerinde aldığı kararlar neticesinde, ticaretin daha fazla liberalleşmesi için çaba sarf edilmiş olsa da Clinton'ın anlaşmazlıkların çözümü süreci ve çok taraflı ticaret organizasyonları taahhüdü yerine getirilmediği gibi, yasaklamıştır (Ho, 2003). Bush döneminde hazırlanan Uluslararası Ticaret Komisyonundan, çelik ithalatının ABD çelik üretici ve işçileri hakkında araştırma raporunda, ABD'nin serbest ticaret yanlısı olduğu, ancak, kendi demir çelik sektörünü korumak kararı ile çelik hammadde ve ürünlerinin ithalatında gümrük tarife oranları üç yıl süre ile artırılmıştır (Murphy, 2002: 977). 2002 Mart ayında, çelik üzerinde uygulamaya konulan gümrük vergisi atışları, çelik sektörünü, çalışanları ile birlikte dampainge karşı korumacı önlemler alınmıştır. Ayrıca, Ho (2003) bunu, Bush yönetiminin, Clinton yönetiminden farklı olduğunu ortaya koymak için özellikle uygulanan bir dış politika olarak yorumlamaktadır.

2.5. Barack Obama Dönemi (2009-2016)

İktidara geldiğinde, 1929 büyük bunalımından sonraki, en büyük 2007-2009 küresel finansal krizle karşılaşan, Obama hükümeti, öncelikle, ABD'deki en büyük cari açığın kapatılmasına yönelik ekonomi politikaları izlemiştir. Clinton dönemine benzer politikalarla dış ticaretin serbestleşmesi için, özellikle de NAFTA ve takip eden ticaretin serbestleşmesi politikalarını izlemeye çalışsa da, çok etkili olamamıştır (Ashbee and Waddan, 2010). Özellikle de aynı anda ekonomik krizde olan Avrupa Birliği ve Çin'in, ihracatlarını artırarak ithalatlarını finanse etme isteği, çok önemli bir ticaret savaşına tetiklemiştir (Chukwumerije, 2009).

Obama, Ocak 2009' da göreve geldikten hemen sonra, NAFTA ve sınır ötesi kamyon taşımacılığı anlaşmazlığı hakkındaki sert söylemlerini yumuşatmış olsa da, ekonomik bir krizin ortasında kısasa kısas korumacılığı, bir tür ticaret savaşı şekline

dönüşmüştür. Meksika'nın uzun mesafeli uçuşlarına izin veren "pilot program" için finansmanını durduran Omnibus yasası (Omnibus Law, 2009), ABD'ye mal teslim etmesi gereken, kamyonları zor durumda bırakmıştır. Beyaza Saray'a göre, Obama, NAFTA çerçevesinde, Meksika ile ticareti düzenleyen ve Bush döneminde uygulamaya konan kamyon taşımacılığı yerine, yeni bir kamyon taşımacılığı projesi yaratmak istemiş ise de başaramamıştır.

Yasadışı çelik dumpingindeki artış, ABD'deki yarım milyon kişi kadar işi riske atmıştır. ABD Uluslararası Ticaret Komisyonu (USITC), 5-0 oyla Güney Koreli şirketlerin ve diğer beş ülkenin, Hindistan, Türkiye, Ukrayna, Vietnam ve Tayvan, Petrol üretiminde kullanılan borular (Oil Country Tubular Goods (OCTG) ve ilgili mallara dumping yaptığına karar vermiştir. ABD çelik pazarına girmiş olan bu firmalara verilen telafi edici vergiler, Türkiye ve Hindistan'dan yapılan OCTG ithalatına da uygulanmıştır. OCTG, hızla büyüyen ABD petrol ve gaz hidrolik kırma endüstrisinde kullanılan yüksek değerli bir çelik üründür. ABD'nin söz konusu ülkelerden OCTG ürünleri ithalatı 2010 ile 2013 arasında iki kattan fazla artmıştır. ABD'nin tüm OCTG ithalatının yarısından fazlasını oluşturan Güney Kore ithalatı, ABD'ne rayiç değerler çok altında fiyatlarla sevk ediliyordu. USITC oylaması, Ticaret Bakanlığı'nın Kore'den ve bu davaya dahil olan diğer ülkelere OCTG üreticilerine cezai tarifeler uygulayacağına dair kararının hemen ardından gelmiştir. Kore ve diğer ülkelere yapılan OCTG ithalatları üzerindeki vergileri değerlendirme kararı, çelik işçileri, ABD'li çelik üreticileri ve işleri ABD çelik endüstrisine bağlı olan milyonlarca insan için bir zaferdir. Karar öncesinde, ABD'li çelik işçileri "*ticaret yasalarımızın tam olarak uygulanmasını sağlamak*" için "*ülke çapında bir eylem çağrısı*" başlatmışlardır. Bu kampanya, ABD Temsilciler Meclisi'nin 150'den fazla üyesi ve ABD Senatosu'nun 57 üyesi tarafından imzalanan iki partili mektuplarla desteklenen altı büyük çelik üreticisi eyalette mitingler içermektedir. Çelik İşçileri Başkanı Leo Girard, bu kampanyayı, "*Ticaret yasalarımızın uygulanmasını sağlamak için gerekli olmamalıdır.*" şeklinde ifade etmektedir (Scott, 2014).

2.6. Donald Trump Dönemi (2016-2020)

ABD ve birçok Avrupa ülkesinde yerleşik şirketlerin, üretimlerini daha ucuz iş gücüne erişim kaygısı ile Çin'e taşımaları, bu ülkelerin işgücü piyasasının olumsuz etkilenmiştir. Bu da işsizliğin artmasına katkıda bulunmuştur. Bu dönemde çok uluslu şirketlerin üretimlerini Çin'e kaydırmasından sonra ABD yönetimleri, tarifeler, tarife dışı engeller, ihracat kontrolleri gibi denetim araçlarını kullanarak söz konusu şirketlerin Çin'de değil, ABD'de üretim yapmalarını sağlamaya çalışmıştır. İki büyük ekonomiyi birbirine bağlayan küresel şirketler, böylece ABD yönetimlerinin artan mali ve siyasi baskılarına maruz kalmışlardır. ABD ile birlikte AB, Japonya, Güney Kore, Hong Kong ve Tayvan merkezli çok uluslu şirketler, Çin'in ihracatının %40'ının arkasındaki itici güç olmuştur (Lovely, 2021). Bown ve Kolb (2020) tarafından yapılan çalışmalar, Başkan Trump'ın (2016-2020) ticaret savaşı zaman çizelgesi, beş "Savaş" türü olarak sınıflandırılır.

"Savaş 1" güneş panelleri ve yıkama ile ilgili kategori makine tarifeleri ve farklı eylemler ortaya koymanın yanı sıra, ABD tarafından alınan önlemlere karşı, Çin ve Güney Kore'nin verdiği tepkiler ve önlemleri ele almıştır.

"Savaş 2" kategorisi, çelik üzerinde %25 ve alüminyum üzerindeki %10 tarifelerin etkileri analiz etmiştir. Bu ürünlere uygulanan tarifelerdeki artışlar, sadece Çin'de değil, aynı zamanda, ABD'ye ihracat yapan diğer büyük ticaret çelik ve alüminyum üretici ülkeleri ile ilgilidir.

"Savaş 3" kategorisi, Çin'e uygulanan tarifeler, haksız yere için ticaret uygulamaları ve entelektüel mülk hırsızlıkları ile ilgilidir. Bu özel ticaret savaş araçları, Çin'i daha fazla harekete geçirmiştir. Önceki iki ticaret savaşının toplamından daha büyük hacme sahiptir.

"Savaş 4" ulusal güvenlik tehdidi olarak sanayi üretimini,

"Savaş 5", Meksika'dan yasadışı göç konusunu içeriyordu.

Korumacılık, 2008 yılındaki finansal krize kadar önemli bir gündem maddesi olmamıştır. Finansal krizle birlikte özellikle yeni korumacılığın en önemli aracı olan tarife dışı engeller, dış ticarete sıkça kullanılmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında serbest dış ticaret politikasının bayraktarlığını yapan ABD, bu politika yardımıyla dünyada ekonomik hegemonyasını pekiştirmiş, imalat ve hizmet sektörleri başta olmak üzere birçok sektörde dünya ticaretinde başı çekmiştir. Uzun yıllar küreselleşmeyi teşvik ederek uluslararası ticaretten kazanç sağlayan ABD, Asya'da Çin'in emek üretim faktöründeki karşılaştırmalı üstünlüğünü kullanarak üretim

merkezini kendi ülkesine çekmesi ile beraber serbest ticarete mesafeli durmaya başladı. ABD ve Avrupa'da birçok ülkenin şirket, üretimlerini daha ucuz işgücü olan Çin'e taşımaları, ABD'nin işgücü piyasasının olumsuz etkilemiş ve işsizliğin artmasına neden olmuştur. Bu dönemde çok uluslu şirketlerin üretimlerini Çin'e kaydırmalar akabinde, ABD yönetimleri, tarifeler, tarife dış engeller, ihracat kontrolleri gibi korumacı önlemleri kullanarak söz konusu şirketleri Çin'de değil ABD'de üretim yapmalarını sağlayamaya çalışmıştır. İki büyük ekonomiyi birbirine bağlayan küresel şirketler, böylece ABD yönetimlerinin artan mali ve siyasi baskılara maruz kalmışlardır. ABD ile AB, Japonya, Güney Kore, Hong Kong ve Tayvan merkezli çok uluslu şirketler, Çin'in ihracatının %40'ının arkasındaki itici güçtür (Lovely, 2021). Çin'in ihracatının içinde göreceli olarak önemli bir paya sahip olan ABD ve gelişmiş Uzakdoğu ülkelerine ait çok uluslu şirketlerin bulunması Çin için de bir handikap olabilir. Ayrıca, Çin Halk Cumhuriyeti'nin 1997 yılında ABD'ye ihraç ettiği ürünlerinin içinde, emek yoğun sektör olan tekstil ve deri ürünlerinin oranı %26 iken aynı oran 2017 yılında %12'ye düşmüştür (Lovely, 2018).

Breuninger ve Wilkie'ye göre (2019), Çin'e karşı ticaret savaşı başlatmadan çok önce, henüz kampanya sırasında, ticaret uzmanları, hukukçular ve akademisyenleri ile dünya ticaret gündemlerini değiştirecek radikal politikalar konusunda her iki aday da Donald Trump ve Hillary Clinton, yönlendirilmiştir. Başkan Trump'ın ticaret konusundaki radikal görüşleri bu aşamada değişmiştir. 2016 başkanlık seçimleri sırasında, seçimden, Trump'ın galibiyetle çıkmasıyla, ABD'ye ihracat yapan, Çin, Meksika ve diğer ülkelerdeki, ihracata bağımlı sektörler makine, sermaye malları üretimi ile birlikte, teknoloji, havacılık sektörlerindeki üreticilerin ve ihracatçıların, önemli ölçüde, etkileneceği, tahmin edilmiştir. Ayrıca, doğrudan ihracat yapanların dışındaki, toptan ve perakende dağıtım, restoranlar ve özellikle geçici istihdam büroları dahil, bu ticari yaptırımlardan, en çok etkilenen alanlar olmuştur. Ayrıca ABD'deki milyonlarca, uluslararası ile bağlantısız görünen işler, ticaret-orantısız olarak daha düşük vasıflı ve düşük ücretli işlerde risk altına girmiştir. Bu kayıpları ele alan çalışmalarda, ABD'nin Çin'e uyguladığı tarifelerin, sadece Çin'e değil, aynı zamanda ABD'ye de zarar verdiğini tespit etmiştir. Bunlar, Amerika'da tüketicilerin, Çin'de ihracatçıların kaybı olacağını iddia etmişlerdir. Çin'in ABD'deki ihracat kayıpları,

Çin'in Tayvan Eyaletinin avantajları, Meksika, Avrupa Birliği ve Vietnam, diğerleri arasında, ticaret saptırıcı etkilere neden olmuştur (Owoye and Onafowora, 2021; Nicita, 2019).

Tablo 5: Soruşturma Kapsamında Ülkelerin Çelik ve Alüminyum Üzerindeki Gümrük Tarifeleri

Ülke	Çelik	Alüminyum	Tarih
Arjantin	Kota	Kota	31 Mayıs 2018
Avusturya	Muafiyet	Muafiyet	31 Mayıs 2018
Brezilya	Kota	-	31 Mayıs 2018
Kanada	Kota	Kota	19 Mayıs 2019
Meksika	Kota	Kota	19 Mayıs 2019
Güney Kore	Kota	-	30 Nisan 2018

Kaynak: Lincicome ve Manak, 2021:6

Tablo 5, ABD'nin çelik ve alüminyum sektörlerinde artırdığı tarife oranlarına karşı bazı ülkelerin, ABD ile yaptıkları müzakereler sonucunda varılan sonuçları göstermektedir. Bazı ülkeler tarifelerden muafiyet elde ederken bazı ülkeler ise tarife yerine kota uygulamasını kabul etmişlerdir. ABD, böylece tarife kozunu kullanarak ülkeler ile yaptığı pazarlıklarla bazı ödümler kazanmayı öngördüğü ifade edilebilir. ABD'nin tarife hamlesine karşı ülkeler farklı tepkiler vermişlerdir. Bu ülkeler ile serbest ticaret anlaşması yapılmış olması, ABD'nin bu konuda bazı avantajların da kendisine sağlanmasına zemin hazırlamıştır. Güney Kore Ticaret, Sanayi ve Enerji Bakanlığı, tartışma konusu olan çelik ve alüminyum tarifeleri ile ilgili olarak, "ABD'nin Kore'yi, ABD ticareti Genişletme Yasası'nın 232. maddesi uyarınca uygulanan çelik tarifelerinden muaf tutmayı kabul ettiğini ve Kore'nin yılda yaklaşık 2.68 milyon ton çelik ihracat kotası almayı kabul ettiğini" ifade etmiştir. Bu miktar 2015 ve 2017 yılları arasında ABD' ye yapılan yıllık ortalama Kore çelik ihracatının yaklaşık %70'ine eşdeğerdir (Galbraith, 2018, Schott ve Lu, 2018).

Güney Kore dışında başka ülkeler de yine ABD ile tarife müzakereleri yürütmüşlerdir. Arjantin, Brezilya ve Avustralya, yapılan görüşmeler sonucunda ABD ile prensipte anlaşabildiklerini söylemişlerdir. ABD Başkanı Trump, ulusal güvenlik alanında meydana

gelecek sorunları çözmek üzere görüşmelere devam edeceğini ifade etmiştir. Avustralya ise kendini farklı bir konumda görerek kota uygulanmasını kabul etmediğini, çelik ve alüminyumda tarifelerden muaf olma konusunda, ABD ile anlaşmalarını açıklamışlardır. Arjantin ve Brezilya ise kotalar kabul etmek zorunda kalmışlardır. ABD'nin komşuları Kanada ve Meksika ise Kuzey Amerika Serbest Ticaret Antlaşması (NAFTA) çerçevesinde görüşmeleri yürütmüşlerdir. Fakat daha sonra onlar da kota uygulamasına dahil olacaktır. ABD'nin tarife savaşlarına karşı diğer ülkelerden tepkiler de gecikmedi. Birçok ülke (Türkiye dahil) misillemede bulunmaktan geri durmamışlardır. ABD ile siyasi ve ekonomik olarak rekabet halinde olan Çin, ABD tarifelerine karşı ilk harekete geçen ülke olmuştur. Çin, 5 Nisan 2018'de çelik ve alüminyum tarifeleriyle ilgili olarak DTÖ'ye istişare talebinde bulunmuştur.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Marshall Planı yardımları ile diğer Avrupa ülkeleri gibi Türkiye ile ABD ilişkileri derinleşmeye başlamıştır. Ancak, asıl dönüm noktası, Türkiye'nin Sovyet Rusya'nın tehditlerine karşı Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)'ya üye olması ile ilgilidir. 1960 sonrasında ABD-Türkiye ilişkileri, hükümetler değişse de her iki taraf için jeopolitik önemini korumuştur. 2016'de Trump'ın iktidara gelmesi ile sonra, Türkiye ile ABD arasında ticari ilişkileri, olumsuz bir atmosfere girdiği gibi, de ABD Türkiye'den gelen ziyaretçilere, güvenlik gerekçesi ile vize vermemesi ile devam etmiştir. Ancak, en önemli etki, ticaret savaşı, 2018'de ABD'nin Türkiye'den ithal ettiği demir çelik ve alüminyum ürünlerine yapmış olduğu gümrük vergilerinin artırılması ile başlamıştır.

Owoye ve Onafowora (2021)'nin yaptıkları analize göre, Obama ve Trump hükümetlerinin izledikleri kısıtlayıcı ithalat politikalarından biri tarifelere dayalı ticaret savaşı politikaları ile; ABD, Çin ile olan cari açığını kapatmayı başarmıştır. ABD'nin ticaret yaptığı, Çin ile birlikte, ticari açıkların arttığı üç ülkede de tarifeler ile ticaret savaşını güçlendirmiştir. Nicita (2019)'ya göre, ABD'li ithalatçılar, önce, tarife dışı malları stoklamışlar, sonra, bu stoklama sonucunda fiyatlar artmıştır. Bu da dış ticaret açıklarına sebep olmuştur. Buehn ve Eichler (2011)'e göre, daha önce, Çinli ihracatçıların tarife dışı mal ihracatını artırmak, tarifelerle sınırlı ticaret savaşları

sırasında kâr marjlarını korumak için, Çinli ihracatçılar eksik veya yanlış fatura kestikleri de iddialar arasında yer almaktadır.

Çelik üzerindeki yüksek tarife oranları, yoksul ülkeleri daha çok etkilemiştir. 15 Kasım 2018 çelik tarifelerinin ilk altı ayında, güçlü ekonomik büyüme ABD'nin çelik ithalatını %2,2 artırmıştır. Ancak, küçük ve yoksul ülkelerin, ABD'ye çelik ihracat hacimlerinde %12'lik bir düşmüştür. ABD tarifelerden önceki altı aya göre %15.5 daha az gelir elde etmiştir. ABD, Kanada ve Meksika'daki tarifeleri kaldırmıştır. 17 Mayıs 2019'da ABD, Kanada ve Meksika'daki çelik ve alüminyum tarifelerini kaldırmayı kabul etti; bu, her üç ülkenin de bekleyen ABD- Kanada-Meksika Anlaşması (USMCA) için iyi bir zemin oluşturmuştur.

23 Ağustos'a 2018'de, Trump yönetimi, 15 Haziran'da yayınlanan tarifeleri, revize etmiştir. Böylelikle, ilki, 50 milyar dolar tutarındaki ticaret savaşının, ikinci aşamasında, yüksek oranlı tarifelerle, 16 milyar dolar tutarında, ticaret savaşı ile karşılaşmıştır. Ayrıca, 1,19 milyar dolarlık ceza, ABD Ticaret Bakanlığı'nın Sanayi ve Güvenlik Bürosu tarafından bugüne kadar uygulanan en yüksek cezadır. 19 Kasım 2018'de ABD Ticaret Bakanlığı, ABD'nin ulusal güvenliği için gerekli olan ve ihracat kontrollerine tabi olacak, yeni ve temel teknolojileri belirlemek için kriterler öneriyor (Brown and Kolb, 2022).

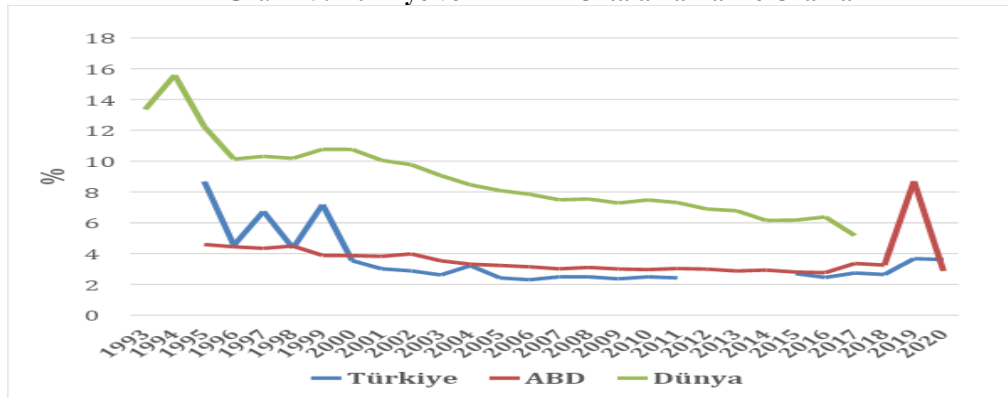
3. Trump Döneminde ABD-Türkiye Ticaret Savaşlarının Demir Çelik Sektörü Üzerine Etkisi

Türkiye ve ABD, buldukları siyasi ve jeopolitik konum itibarıyla kritik önemdedirler. ABD uluslararası ticaret şirketleri, geleneksel olarak Avrupa ve Orta Doğu için yapılacak üretimde yatırımı Türkiye'ye yapmışlardır. Türkiye'nin sanayideki rekabet gücü, stratejik konumu, AB ile yaptığı Gümrük Birliği anlaşması ve Türkiye'nin yaptığı ticaret anlaşmaları, bu konuma gelmesinde önemli parametrelerdir. ABD'nin Ticaret Bakanlarından Wilbur Ross, ABD şirketlerine tedarik sağlamak için, Türkiye'yi Çin'e alternatif olarak görenlerin önde gelenlerindedir. Türkiye, ABD şirketleri için bir tedarik pazar, olarak düşünülebilir. Üretim kapasitesi Çin'den daha az olmakla birlikte, Türkiye'nin sanayisi daha kaliteli ürünler üretiyor ve nispeten maliyet açısından rekabetçidir (Miel, 2020: 39). İktidara

gelen ABD başkanı Trump, ekonomik milliyetçilik argümanları ile hareket edip kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmeyen ülkelere kendince ekonomik yaptırımlardan söz etmesi, Türkiye ve ABD'nin ticari iklimini olumsuz etkilemiştir. Aslında Türkiye ile yaşanan tarife savaşlarının temelinde ekonomik sorunlar değil siyasi sorunlar vardı. İki ülkenin Suriye iç savaşında farklı konumda olmaları ve Amerikalı bir rahibin Türkiye'de yargılanması sonucu aldığı cezanın ABD tarafından eleştirilmesi, tarife savaşlarının başlangıcını oluşturan temel siyasi sebeplerdir. ABD başkanı Trump, yaşanan bu siyasi sorunları bahane ederek Türkiye'nin demir çelik ihracatını kısıtlamaya çalışması, ekonomik gücünü tehdit aracı olarak kullandığını göstermektedir. Türkiye, birçok egemen ülkenin yaptığı gibi bu ekonomik saldırılara orantılı olarak cevap vermiştir. Bazı ABD ürünlerine ek gümrük vergisi koyarak tepkisini göstermiştir. İki ülke arasında yaşanan tarife savaşlarına geçmeden önce, bu ülkelerin ortalama tarifelerine bakılacak ve dünya ortalama tarife oranları ile karşılaştırılacaktır.

Grafik 5'te Türkiye, ABD ve dünyadaki ortalama tarife oranları görülmektedir. 2000'li yıllara kadar Türkiye'nin ortalama tarifesi, %4-8 arasındadır. 2000 yılından sonra, %2-4 arasında gerçekleşmiştir. 2018 yılından itibaren Trump'ın başlattığı tarife savaşlarına karşı, Türkiye de tarifelerde çok önemli oranlarda artışlar olmasa da artışlar olmuştur. Buna rağmen her iki ülkenin ortalama tarife oranları dünya ortalamasının altında kalmıştır. Ortalama tarife oranları, ABD'de, 2000 yılından sonra Türkiye gibi % 2-4 aralığında kalmış, 2018 yılından itibaren Trump döneminin başlamasıyla ABD'nin ortalama tarife oranları yükselmiştir.

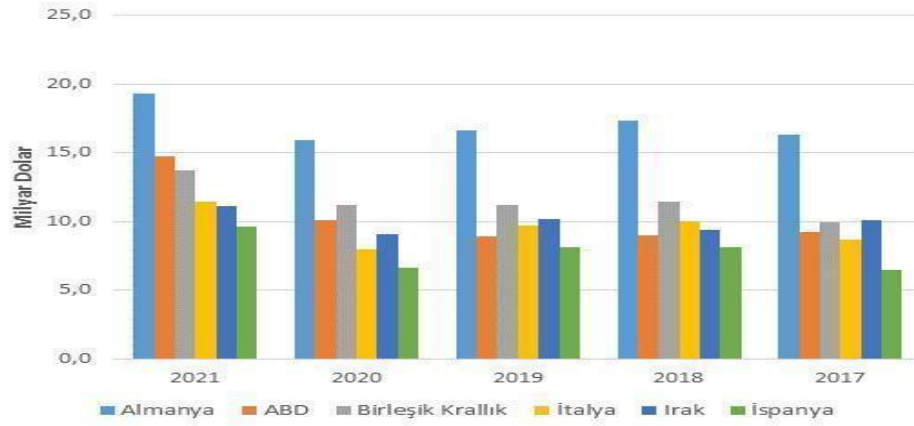
Grafik 5: Türkiye ve ABD'nin Ortalama Tarife Oranları

Kaynak: Dünya Bankası

2017-2021 yılları arasında Türkiye'nin en çok yaptığı ülke Almanya olmaya devam etmiştir. Almanya'yı sırasıyla ABD, İngiltere, İtalya, Irak takip etmiştir (Grafik 5).

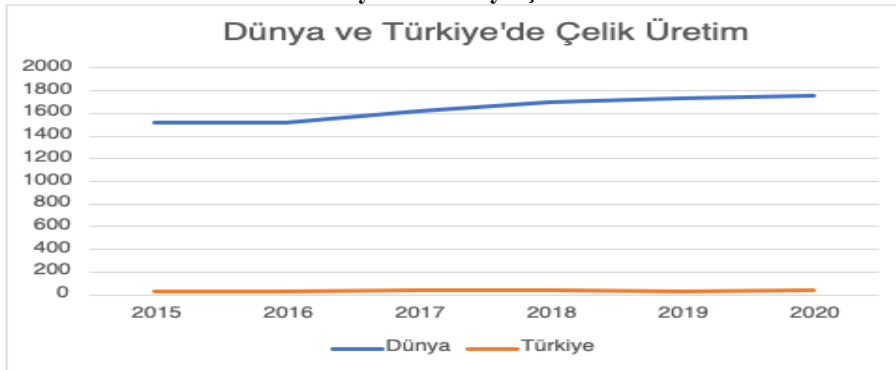
Grafik 6: Türkiye'nin En Çok İhracat Yaptığı Altı Ülke

Kaynak: TÜİK, 2022

Toplam 1.953 milyon ton olan dünyada çelik üretiminde lider ülke, 1032 milyon ton ile Çin'dir. Onu 118 milyon ton ile Hindistan, 96 milyon ton ile Japonya, 86 milyon ton ile ABD izlemektedir. ABD'nin ardından 75 milyon ton ile Rusya, 70 milyon ton ile Güney Kore ve 40 milyon ton ile Türkiye gelmektedir. 2022 yılında Almanya'nın çelik üretimi de Türkiye ile aynı düzeyde olmuştur (World Steel Producers Association, 2022)

Grafik 7: Dünya ve Türkiye Çelik Üretimi

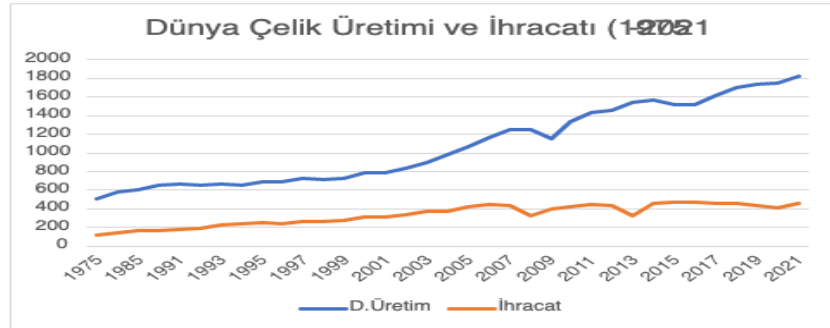

Kaynak: World Steel Association, (2022), https://worldsteel.org/steel-by-topic/statistics/annual-production-steel-data/P1_crude_steel_total_pub/CHN/IND

Grafik 7'de Dünya ve Türkiye çelik üretimi ile karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Grafik 8'de ise dünya çelik ihracat grafiği verilmiştir. Tahmin edileceği üzere, çelik üretimi ve ihracatı yıllar itibariyle artış göstermektedir.

Çeştepe ve Tuncel (2018), Türkiye demir çelik sektörünün dünya karşısındaki rekabet gücünün ampirik olarak incelemişlerdir. Türkiye demir çelik sektörünün rekabet gücü, üç haneli dokuz alt sektör bazında Balassa endeksi (RCA), nispi ticaret avantajı endeksi (RTA) ve açıklanmış rekabet üstünlüğü endeksi (RC) olmak üzere üç farklı hesaplama yöntemi ile yapılan analizde, Türkiye demir çelik sektörünün katma değeri düşük uzun mamul grubunda rekabet avantajı, buna karşılık, katma değeri yüksek ancak üretimi yetersiz olan yassı mamul grubunda rekabet dezavantajı bulunmaktadır. Yassı çelik üretimi, Türkiye’de talebi bile karşılayamamaktadır (Çeştepe ve Tuncel, 2018). Bu da Bağımsız Devletler Topluluğu ülkelerinden ithal edilen yassı mamullerin yurt içi üretim ile rekabet halinde olmasından kaynaklanmaktadır. 2018 öncesinde bile, enerji, hammadde ve işgücü maliyetlerinin yüksek oluşu küresel piyasalarda Türkiye’nin rekabet edebilirliğini zorlaştırmaktadır. Türkiye demir çelik sektörü, yapısı itibarıyla ithalata bağımlı durumdadır. Üretim için gerekli hurda demirin %70’i ve demir cevherinin %40’ı ithal edilmektedir (Çeştepe ve Tuncel, 2018).

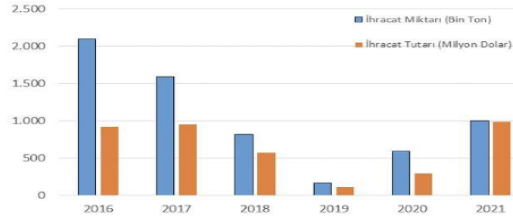
Grafik 8: Dünya Çelik Üretimi ve İhracatı (1975-2021)

Kaynak: World Steel Association, 2022

Demir-çelik ve alüminyum ihracat ülkemizin dış ticaretinde önemli bir ihracat kalemi durumundadır. Trump'ın daha çok siyasi sebeplerle Türkiye'nin demir-çelik ve alüminyum ihracatını hedef alması bu sektörün stratejik öneminden kaynaklanmaktadır. Grafik 8'de görüleceği üzere 2019 yılı çelik ihracatının en düşük olduğu yıl olarak göze çarpmaktadır. ABD'ye çelik ihracat 2016 yılından 2019 yılında kadar sürekli bir yaşam ve 2019 yılından en düşük noktaya ulaştıktan sonra tekrar artış eğilimine girmiştir.

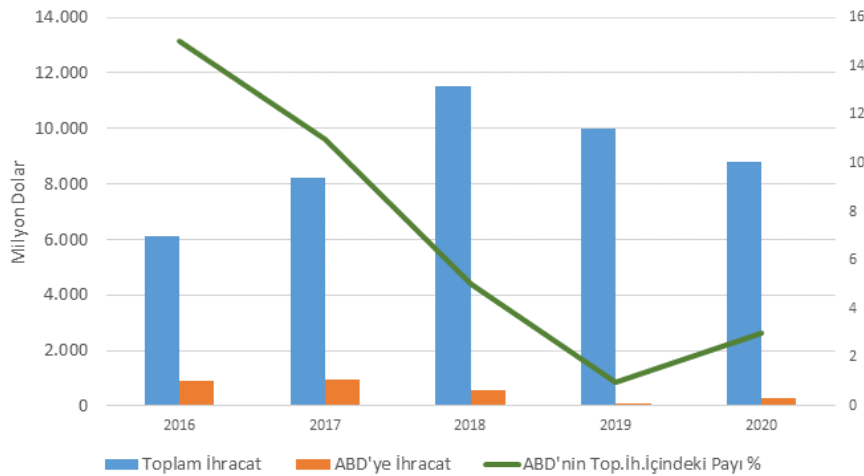
Grafik 9: Türkiye'nin ABD'ye Çelik İhracatı

Kaynak: İMMİB, 2022

Grafik 9'da Türkiye'nin ABD'ye son altı yıllık çelik ihracat hem miktar hem de tutar olarak gösterilmiştir. Grafik 9'da Türkiye'nin dünyaya ve ABD'ye yapmış olduğu çelik ihracatı gösterilmektedir. ABD'ye yapılan demir çelik ihracatının toplam demir çelik ihracatı içindeki payı 2016 yılında %15 iken 2019 yılında bu oran %1'e kadar gerilemiştir.

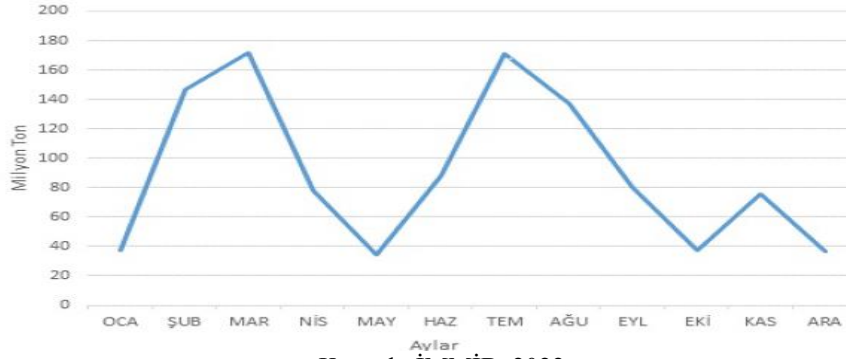
Grafik 10: Türkiye'nin Dünya'ya ABD'ye Demir Çelik İhracatı

Kaynak: World Bank, (Trade Map) 2022

Grafik 10'da görüleceği üzere tarife artışları ile beraber ABD'ye yaptığımız çelik ihracatı (232 madde kapsamında) çok hızlı bir düşüş yaşamıştır. Mart 2018 dönemi itibariyle 172 milyon ton olan çelik ihracatımız Nisan 2018'de 78 ve Mayıs 2018'de ise 34 milyon tona kadar gerilemiştir. Bu dönemde birçok ülke uzun dönemdir yaşanmayan tarife artışlarına karşı nasıl bir tepki vereceklerini düşünmeye başlamıştır. Mart ayında yapılan bu tarife artışları ilk bütün dünyaya uygulanacağı ifade edilse de zamanla bazı ülkeler ihracatta kota sınırlamasını kabul ederek tarifelerden muaf olmayı başarmışlardır.

Grafik 11: 2018 Yılı Aylar İtibariyle Türkiye'nin ABD'ye Çelik İhracatı

Kaynak: İMMİB, 2022

2018 yılında ABD, Türkiye'den ithal ettiği çelikten aldığı gümrük vergisi oranını Mart 2018 döneminde %25'e, ardından Ağustos 2018 döneminde ise %50'ye yükseltmiştir. Gümrük vergisinin Türkiye'nin ihracatı üzerindeki olumsuz etkisinin çok bariz olduğu görülecektir. Mart 2018 döneminde yapılan gümrük vergisi artışı, birçok ülkeyi kapsar iken, Ağustos 2018 döneminde yapılan gümrük vergisi artışı sadece Türkiye'ye uygulanmıştır. Ağustos 2018'de yapılan ikinci tarife artışı, Türkiye'nin rahip Brunson sorunu nedeniyle ABD ile yaşanan gerilimin zirveye çıktığı bir dönemde gerçekleşmiştir. Ayrıca 2018 yılında ABD doları kuru Ağustos 2018'de yılın en yüksek düzeyine ulaşmış ve daha sonra tedricen düşmeye başlamıştır. İki ülke arasındaki gerilim devam ederken ABD, rahip Brunson'ın serbest bırakılmamasının sorumlusu olarak Türkiye Cumhuriyeti hükümetini sorumlu tutmuş, ABD senatosundan bir grup yaptırımların uygulanması kararı almıştır. Söz konusu dönemde ABD, Türkiye'ye karşı ekonomi dışı sebepleri gerekçe göstererek Türkiye'yi cezalandırmak istemiştir. Türkiye, buna karşılık egemen bir devlet olarak gerekli misillemede bulunmuştur. ABD'nin yapmış olduğu gümrük tarife artışlarına karşılık ABD'den ithal edilen birçok ürüne aynı oranlarda ek gümrük vergisi uygulaması hayata geçmiştir.

Ticaret savaşları öncesi, ABD; Türkiye'nin en çok ihracat yaptığı ülkeler sıralamasında dördüncü sıradayken, 2018 yılında ABD ile tarife artışlarının yapılmasıyla beşinci sıraya gerilemiştir. Tarife gerginliğinin devam ettiği 2019 yılında da yine ABD, Türkiye'nin en çok ihracat yaptığı ülke sıralamasında beşinci

durumdadır. ABD'nin Türkiye'ye ek tarife uygulamadığı 2020 yılında yeniden üçüncü sırada, 2021 yılında yeniden Birleşik Krallık'ın ardından ikinci sıraya yükselmiştir.

Tablo 6: Demir ve Çelik Endüstrisi Türkiye Toplam İhracatı İçindeki Payı %

Yıllar	Demir ve Çelik	Demir ve Çelikten Yapılmış maddeler	Demir Çelik Toplam	Alüminyum	Demir Çelik Alüminyum Toplam	Türkiye Toplam İhracat	Pay %
2013	9785	6290	16075	2383	18453	161480	11
2014	9118	6447	15765	2636	18401	166504	11
2015	11285	6490	17775	2420	20195	150982	13
2016	6132	5121	11253	2301	13554	149247	9
2017	8163	5751	13914	2562	16476	164494	10
2018	11479	6741	18220	3035	21255	177168	12
2019	10019	6689	16708	3116	19824	180832	11
2020	8803	6361	15164	3060	18224	169637	11
2021	17062	8801	25863	5173	31036	225214	14
2022	8651	5309	13960	3735	17695	125866	14

Kaynak: TUIK; 2022

25 Haziran 2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan ABD menşeli bazı ürünlerin ithalatında ek mali yükümlülükler uygulanmasına dair karar sonucunda, Türkiye yirmi iki ürüne %5 ile %70 arasında ek gümrük tarifesi belirlemiştir. Söz konusu ürünler arasında pirinç, alkollü, içecekler, kâğıt, binek otomobiller, bulunmaktadır. Misillemeden bulunacak ürünlerin toplam değeri, 266 milyon ABD doları tutarındadır. Bu tutar, ABD'nin Türkiye'ye karşı uyguladığı gümrük vergileri tutarına eşittir. Tek taraflı olarak bazı ürünlerde, tarife oranlarında, artırdığı açıklayan ABD'ye, pek çok ülke aynı şekilde karşılık vermiştir. Türkiye'nin de dahil olduğu ülkeler, ABD'den

ithal ettikleri ürünlerde tarife artışı yapmışlardır. Meksika %15 ile %25 arasında değişen tarife oranları ile yaklaşık üç milyar dolarlık bir vergi artışı öngörürken, Hindistan 240 milyon dolarlık, nispeten az bir tutarda vergi artışına karar vermiştir. Kanada ise 13 milyar dolarlık bir tarife artışı öngörerek en yüksek tutarda bir tarife paketi hazırlamış oldu.

Türkiye'nin maruz kaldığı demir çelik tarife artışlarına tepki olarak ABD' den ithal edilen ürünlere yapılan tarife artışları sonucunda, bazı ürünlerde yıllara göre ithalat da 65 milyar ABD \$ tutarları verilmiştir. Türkiye'nin uygulamış olduğu tarifelerden en fazla etkilenen otomobil ithalatı olmuştur. ABD'den otomobil ithalatı 2016 yılında 128 milyon dolar iken tarifelerin yürürlüğe girdiği yılda 65 milyon dolara, 2019 yılında ise 1.7 milyon dolara kadar düşmüştür. ABD'den yapılan otomobil ithalatında, uygulanacak tarife oranı, 2018 yılının Haziran'da %60 iken Ağustos ayında %120'ye çıkmıştır. Buna bağlı olarak da ABD'den yapılan otomobil ithalat miktarı neredeyse sıfır düzeyine ulaşmıştır (TÜİK; 2022).

Türk çelik üreticileri, rekabetçi fiyatlar ve etkin pazarlama stratejileri sayesinde tüm dünyaya ihracat yapmaktadır. 2021 rakamlarına göre, Türkiye'nin ana ihracat bölgesi 7,4 milyon tonla Avrupa Birliği olmuştur. Türkiye'nin toplam çelik ihracatının %31'ini gerçekleştirmiştir. Orta Doğu, 2021 yılında %10,9 düşüşle 4,3 milyon ton ile Türkiye çelik ihracatının bir diğer ana ihracat noktası olmuştur. En önemli artış %103 ile Latin Amerika'da kaydedilirken, bölge Türk çeliğinin en büyük 3. ihracat pazarı olmuştur. Ayrıca Türkiye'nin Kuzey Amerika'ya yaptığı çelik ihracatı 1,9 milyon ton seviyesine ulaşmıştır. Kuzey Afrika'ya yapılan ihracat ise 2021 yılında %12,3 azalarak 1,8 milyon tona geriledi (Türkiye Çelik İhracatçıları Birliği, 2022).

Tablo 7: Türkiye'nin ABD'ye Uyguladığı Gümrük Tarifeleri

Ürün Adı	Haziran Ayı Artış Oranı	Ağustos Ayı Artış Oranı
Kabuklu Meyveler	10	20
Pirinç	25	50
Alkol Ürünleri	70	140
Yaprak Tütün	30	60

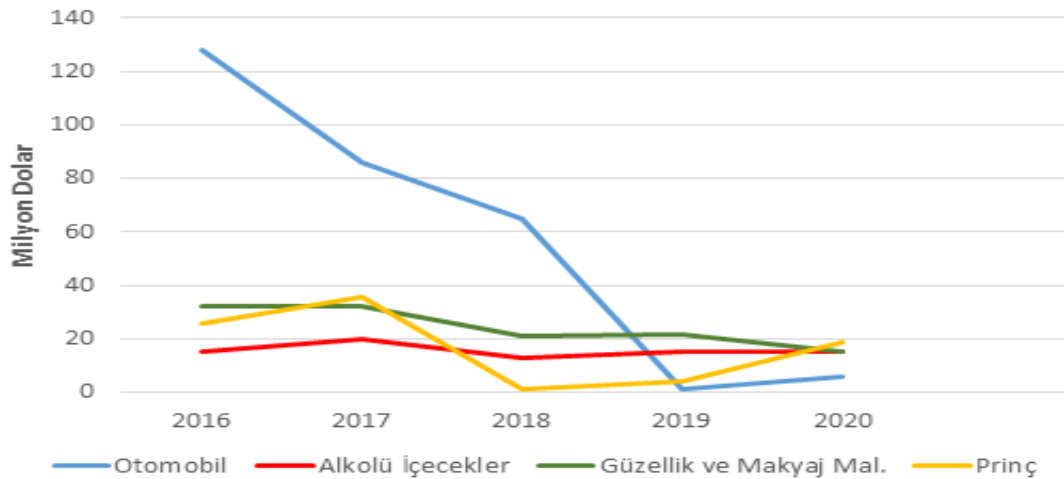
Taşkömürü	5	10
Güzellik Ürünleri	30	50
PVC	25	50
Poliamid	25	50
Plastik Eşya	30	60
Ağaç	5	10
Kağıt Karton	10	20
Birincil Elyaf	10	20
Selüloz Vatka	30	60
Santrifüj Pompalar	10	20
Binek Otomobiller	60	120

Kaynak: 15.08.2018 tarihli T.C. Resmi Gazetesi

ABD, demir çelik ürünlerine 2018 yılında Ağustos ayında yapılan gümrük tarife oranları artışını 2019 yılı Mayıs ayında geri çekmiştir. Türkiye de ABD'den yapılan ithalatta alınan gümrük vergilerini %50'den %25'e çekmiştir.

111

Grafik 12: Türkiye'nin ABD'den İthal Ettiği ve Tarifelerini Artırdığı Seçilmiş Ürünlerin İthalat Tutarı

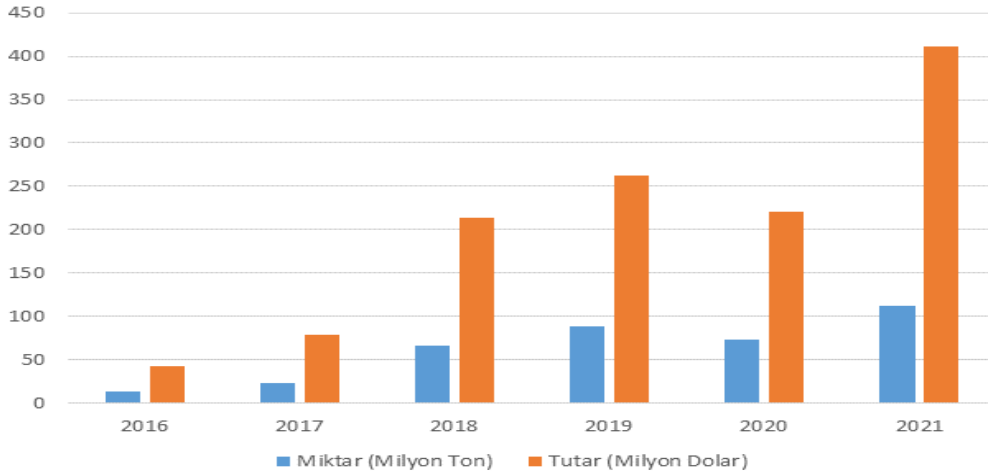

Kaynak: The World Bank, Trade Map, 2022

ABD'nin 2018 ve 2019 yıllarında Çin'den aldığı alüminyum azalırken, aynı yıllarda Türkiye'den ithal ettiği alüminyumunu artırdığı görülmektedir. ABD başkanı Trump'ın

2017 yılında başlattığı ve 2018 yılında sonuçlanan soruşturma sonucunda, ithalatların ABD'nin ekonomisini zayıflattığı, ABD'li demir çelik ve alüminyum üreticilerinin üretimlerinin ABD'nin ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak olduğu, bu durumun ülke için ulusal güvenlik sorunu oluşturacağı belirtilmiştir. ABD'nin, Türkiye'den ithal ettiği demir çelik üzerinde oluşturduğu olumsuzluğun dış ticaret rakamlarına da yansıdığı görülmektedir.

Grafik 13: Türkiye'nin ABD'ye Alüminyum İhracatı

Kaynak: İMMİB, 2022

Grafik 13'te Türkiye'den ABD'ye son altı yıl alüminyum ihracat gösterilmektedir. Önceki ABD başkanı Trump'ın Ağustos 2018 döneminde Türkiye'den ABD'ye yapılacak alüminyum ihracatından alınan %10'luk gümrük vergisinin %20'ye çıkarılacağı ifade edilmiştir. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçıları Birlikleri (İMMİB)'den alınan bilgilere göre söz konusu ek %10'luk verginin fiilen yürürlüğe girmediği belirtilmiştir. Çelikte hayata geçen ek gümrük vergisi alüminyum sektöründe yürürlüğe konulmamıştır. Böylece, çelik sektöründe meydana gelen ihracat düşüşü alüminyumda yaşanmamıştır. 2017 yılında, ABD'ye 23 milyon ton alüminyum ihracatına karşılık, 78 milyon dolar ihracat geliri elde edilirken, 2018 yılında sırasıyla 66 milyon ton ve 213 milyon dolar, 2019 yılında ise 88 milyon ton ve 263 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

ABD'ye yapılan alüminyum ihracatı, son altı yılda 2020 yılındaki küçük bir düşüş dışında hem miktar hem de tutar olarak artmıştır. Dolayısıyla ABD'nin Türkiye'ye

karşı başlattığı ticaret savaşında en çok çelik sektörünün etkilendiği fakat alüminyum sektörünün olumsuz etkilenmediği, hatta bazı yönlerden olumlu yansımaları bile olmuştur. *Alüminyum sektörü pandemi koşullarına rağmen 2020'de üretimini korumuş ve 3 milyar dolar ihracat bariyerini aşmıştır. Ocak-Aralık toplamında bir önceki yıla göre üretimde %42,7'lik artışla rekor bir artış gerçekleştirildi. 2021 yılı Ocak-Aralık dönemi toplam ihracat geliri ise ABD doları bazında %69,1 oranında artarak 5,1 milyar dolar olmuştur. Toplam ihracat, 2021 sonu itibarıyla 5.1 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır*” (Türkiye Alüminyum Sanayicileri Derneği, 2021). Alüminyum sektörünün, Çin'e karşı uygulanan korumacılık önlemleri kendine avantaj sağlayarak ilgili boşluğu olumlu olarak değerlendirdiği görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti, ABD'nin iki kez arttırdığı tarifelere karşı, karşılılık ilkesi gereğince misillemede bulunmuştur. 25 Haziran 2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "ABD Menşeli Bazı ürünlerin ithalatında Ek Mali yükümlülükler Uygulanmasına Dair Karar" ile Türkiye, yirmi iki ürüne %5 ile %70 arasında ek tarifeler uygulayacağını duyurmuştur. Söz konusu ürünler arasında pirinç, alkollü içecekler, kâğıt, binek otomobiller vb. bulunmaktadır. Misillemede bulunacak toplam ürünlerin tutarı ise yaklaşık 266 milyon ABD \$ olarak hesaplanan bu tutar, ABD'nin Türkiye ürünlerine uyguladığı tarifeler kadardır. ABD tarifelerinin tekrar arttığı dönemde Türkiye'de Haziran 2018'de ilan ettiği tarifeleri 15 Ağustos 2018'de yayımlanan Karar ile Haziran 2018'de artırmış olan gümrük vergileri tekrar düşürülmüştür.

Sonuç

Bu çalışmada, ABD'nin başlattığı ticaret savaşlarının Türk demir-çelik ve alüminyum sanayi üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Öncelikle, 1980 sonrasında uygulanan neoliberal politikalara rağmen, ABD ekonomisinde izlenen korumacı politikalar sonrasında, özellikle Trump döneminde, Çin Halk Cumhuriyeti ile aynı anda, Türkiye'den ABD'ye yapılan demir çelik ve alüminyum üzerindeki gümrük vergilerinin artırılması ele alınmıştır. Bu bağlamda, dünya ve Türkiye'deki demir çelik sektörlerinin üretim, ihracat durumları incelenmiştir. Türkiye demir çelik sektörünün rekabetçi yapısı hakkında kısa bir literatür çalışması sonrasında, Trump'ın gümrük

vergi artışlarının ve ticaret kısıtlamalarının Türk demir-çelik sanayi üzerindeki etkisi irdelenmiştir. Özellikle, Türkiye'nin karşılıklı ilkesine bağlı olarak, ABD'den ithal edilen ve toplam tutarı, Türkiye'nin ABD'ye yaptığı demir çelik ihracatı tutarına eşit olan ürünlerin gümrük vergi oranları artırılmıştır. Bu nedenle, 2018 yılında uygulanan Trump gümrük vergi artışları 2019 yılında geri alınmış. İhracat miktarı da 2018 dönemi öncesindeki miktara ve tutara yeniden ulaşmıştır.

Kaynakça

Allen, W. R. (1953). The international trade philosophy of cordell hull, 1907- 1933. *The American Economic Review*.43(1). 101–116.

Ashbee, E. and Waddan, A. (2010). The Obama Administration and United States Trade Policy. *The Political Quarterly*. 81(2).
https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/j.1467-923X.2010.02088.x?casa_token=sW9lmHG2pnMAAAAA:CG9uM4Na7B3JsTvaBMY2ciGb3v5Beuy6q60nwyHRXsGB7qErBUcjQDKx8fePvB2M6BK7mwVl2AG1Mw

114

Balassa, B. (1965). Tariff protection in industrial countries: an evaluation. *Journal of Political Economy* 73(6), 573–594.

Baldwin, R. (2008). The case against infant-industry tariff protection. *Journal of Political Economy* 77, 3 (1969), 295–305.

Baldwin, R. E. (2008). The changing nature of US trade policy since world war il. In *The Structure and Evolution of Recent US Trade Policy*. University of Chicago Press. 5–32.

Baldwin, R. E. (2009). US trade policy since 1934: an uneven path toward greater trade liberalization. Tech. rep., National Bureau of Economic Research.

Baldwin, R. E., Krueger (1984), A. O., et al. *The structure and evolution of recent US trade policy*. University of Chicago Press Chicago, Il.

Bairoch, R. (1995) *Economics and world history: myths and paradoxes*. University of Chicago Press.

- Beghin, J. C.; Maertens, M. and Swinnen, J. (2015). Non-tariff measures and standards in trade and global value chains LICOS Discussion Paper, No. 363
- Bown, C. P. and Kolb, M. (2022). Trump's Trade War Timeline: An Up to Date Guide. Peterson Institute for International Economics. <https://policycommons.net/artifacts/2473612/trumps-trade-war-timeline/3495669/>
- Bown, C. P., Euijin, J. and Zhang, E. (2018). Trump's steel tariffs have hit smaller and poorer countries the hardest. Trade and Investment Policy Watch, Peterson Institute for International Economics. <https://www.wita.org/atp-research/trumps-steel-tariffs-have-hit-smaller-and-poorer-countries-the-hardes/>
- Buehn, A. and Stefan, E. (2011). Trade Misinvoicing: The dark side of world trade. *The World Economy*. 34(8), 1263- 1287.
- Breuninger, K. and Wilkie, C. (2019). Trump's hard-line views on Trade were formed long before he targeted China With Tariffs. *Politics*. <https://www.cnbc.com/2019/05/10/trumps-hard-line-trade-views-wereformed-long-before-China-tariffs>.
- Çavuşgil, S.T. (2009) *International business: Strategy, management, and the new realities*. Pearson Education India.
- Çeştepe, H. ve Tunçel, A. (2018). Türkiye Demir Çelik Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü Analizi. *International Turkish Studies International Congress on Social Sciences* 13 (15), 113-129. <https://www.acarindex.com/pdfler/acarindex - 304a69e4-954b.pdf>
- Cohen, S., Raul, J. and Blecker (1996). *Fundamentals of U.S. Foreign Trade Policy*. Newyork. <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780429037269/fundamentals-foreign-trade-policy-stephen-cohen-joel-paul-robert-blecker>
- Conybeare, J. (1985). Trade Wars: A Comparative Study Of Anglo-Hanse, Franco-Italian, And Hawley-Smoot Conflicts. *World Politics* 38, (1),147–172.

- Deardorff, A. V. (1989). Trade Policy of The Reagan Period. Research Seminar in International Economics. Seminar Discussion Paper. No.239.
- Destler, I. M. (1991). U.S. Trade Policy Making in the Eighties. Politics and Economics in the Eighties. Ed.by Alberto Alesina and Geoffrey Carliner. <http://www.nber.org/books/ales91-1>
- Dixit, A. (1984). International Trade Policy for Oligopolistic Industries. *Economic Journal*.94, 1-16.
- Dixit, A. (1987). International Trade Policy for Oligopolistic Industries, International Trade, ed. Bhagwati, Jagdish. Cambridge. 183-192
- Dünya Ticaret Örgütü (2022). World Trade Organization. Subsidies, Trade, and International Cooperation Prepared by staff of IMF, OECD, World Bank, and WTO https://www.wto.org/english/news_e/news22_e/igo_22apr22_e.pdf
- Dünya Ticaret Örgütü (2022). Dış Ticaret Politika Araçları.
- Dünya Ticaret Örgütü (2018). Dispute Settlement on Steel Tariff. https://www.wto.org/english/news_e/news18_e/dsb_19nov18_e.htm
- Eaton, J. and Grossman, G.M. (1986). Optimal Trade and Industrial Policy under Oligopoly. *Quarterly Journal of Economics*.101, 383-406.
- Feenstra, R.C. (1984) Voluntary Export Restraint in US autos, 1980-1981: Quality, employment, and welfare effects. *The Structure and Evolution of Recent US Trade Policy*., 35.
- Fleming, D. (1936). How the smoot-hawley tariff was made. *Proceedings of the Annual Session (Southern Political Science Association)*, 9, 14–19.
- Galbraith, J. (2018). Us tariffs on steel and aluminum imports go into effect, leading to trade disputes. *The American Journal of International Law*. 112 (3), 499–504.
- Gerber, J. (2017). International Economics. Pearson.
- Grossman, Gene, M. and Elhanan Helpman(1995). Trade Wars and Trade Talks. *Journal of Political Economy* 103(4), 675-708.

- Helpman, E. and Krugman, P. R. (1989). Trade Policy and Market Structure. The MIT Press, Cambridge.
- Ho, K. K. (2003). Trading Rights and Wrongs: The 2002 Bush Steel Tariffs. *Berkeley Journal of International Law*. 21, 825.
- Hung, H. (2021). The periphery in the making of globalization: the China Lobby and the Reversal of Clinton's China Trade Policy, 1993–1994, *Review of International Political Economy*, 28:4, 1004-1027.
- Krueger, A. O. (1987). Protectionism and non-tariff barriers in world trade. *Harvard International Review*, 19–23.
- Krugman, P. R, Obstfeld, M. and Melitz, M. (2022). International Economics. Pearson.
- Krugman, P. R. (1994) Introduction to” empirical studies of strategic trade policy. In *Empirical Studies of Strategic Trade Policy*. University of Chicago Press, 1–10.
- Interstate Commerce Commission Termination Act (1995). <https://www.ftc.gov/legal-library/browse/statutes/interstate-commerce-commission-termination-act-1995>.
- Irwin, D. A. (1995). The GATT In Historical Perspective. *The American Economic Review* 85(2), 323–328.
- Liang, G. and Ding, H. (2020). The China-US Trade War Edition 1st Edition. Pub. London. Routledge.
- Lovely, M. (2021). U.S.-China The New Cold War.
<https://www.milkenreview.org/articles/us-china-the-new-cold-war>.
- Lovely, M. E and Yang, L. (2018). Revised tariffs against China hit non-Chinese supply Chains even harder. PIE Charts, Peterson Institute for International Economics.
- Murphy, S. D. (2002). Imposition of US Tariffs on Steel Imports. *American Journal of International Law* .96 (4) 977–978.
- Nicita, A. (2019). Trade and trade diversion effects of United States tariffs in China. United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD Research Paper. 37, 1-17. UNCTAD/SER.RP/2019/9.

- Ohlin, B. (1935). Interregional and international trade. Harvard University Press, Cambridge.
- Owoye, O. and. Onafowora, O.A. (2021). Comparative Analysis of Tariff Restricted Trade Wars Between the United States and China Under the Recent Past Four Presidents: Did they Achieve Their Objectives *Journal of Economics Management and Trade*. 9-21 [10.9734/jemt/2021/v27i930364](https://doi.org/10.9734/jemt/2021/v27i930364)
- Ozay, M. (2013). Thoughts Upon The Policies of The Ottoman State In the 16 Century Indian Ocean. *World Journal of Islamic History and Civilization*, 3(3), 9-20.
- Ricardo, D. (1817). On the Principles of Political Economy and Taxation. London
- The Omnibus Appropriations Act (2009). <https://www.congress.gov/111/plaws/publ8/PLAW-111publ8.pdf>
- Türkiye Çelik İhracatçıları Birliği (2022). Türkiye Çelik Üretim ve İhracat İstatistikleri.
- Scott, R. (2014). *The Obama Administration Moves to Protect U.S. Steel Industry from Unfair Trade Practices*, Economic Policy Institute. <https://policycommons.net/artifacts/1410719/the-obama-administration-moves-to-protect-us/2024983/>
- Schott, J., J. and Zhiyao, L. (2018). Korea Steel Deal Means More US Steel Barriers Lie Ahead” Trade and Investment Policy Watch. Peterson Institute for International Economics.
- Sheppard, H. E. (2002). The NAFTA Trucking Dispute: Pretexts for Noncompliance and Policy Justifications for U.S. Facilitation of CrossBorder Services *Minnesota Journal of International Law*. 53. <https://scholarship.law.umn.edu/mjil/53>
- Smith, A. (1776). An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. London: W. Strahan and T. Cadell.
- Stolper, W.F. and Samuelson, P. A. (1941). Protection and Real Wages. *Review of Economic Studies*. IX, 58-73.

Soukup, B. J. (2010). Obama's First Trade War: The US Mexico Cross Border Trucking Dispute and the Implication of Strategic Cross Sector Retaliation on US Compliance Under NAFTA. University of Richmond Law Student Publications.

Vernon, J. (1982). International Investment And International Trade In The Product Cycle. In *International Economics Policies and their Theoretical Foundations*. Elsevier, 307–324.

World Steel Association (2022). World Steel Production and Export Statistics.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Yazarlar makaleye eşit katkıda bulduklarını beyan ederler. (The authors declare that they have contributed equally to the manuscript)
2. Yazarlar tarafından çıkar çatışması beyan edilmemiştir. (No conflict of interest was declared by the authors).
3. Bu makalede etik kurul izni gerekmemektedir. (Ethics committee approval is not required for this manuscript).